МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2022

УДК 378.2:159.9:001.89
М 54

Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №4 від 25.03.2022 р.)

Рецензенти:
Портницька Н.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної та практичної психології
Якимчук І.П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Мухіна Л.М. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

М 54 Методичні рекомендації до написання курсових робіт із психології / **Уклад.:** В.В. Горбунова, К.П. Гавриловська, І.С. Загурська, Л.О. Котлова, Н.М. Шикирава. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. – 54 с.

Методичні рекомендації до написання курсових робіт із психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія розроблено з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, освітньо-професійної програми «Психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Методичні рекомендації висвітлюють основні питання, пов’язані з написанням та оформленням курсової роботи, наведено поетапну процедуру організації курсового дослідження, розкрито вимоги до структури курсової роботи, рекомендації щодо оформлення результатів досліджень здобувачів, порядок захисту курсової роботи, а також представлені необхідні додатки.

УДК 378.2:159.9:001.89
© Колектив авторів, 2022
© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022

ЗМІСТ

Основні вимоги до курсових робіт

1 Загальні положення 5
2 Структура курсової роботи. 9
3 Вимоги до змісту курсової роботи. 9
4 Вимоги до оформлення курсової роботи. 17
5 Процес проведення курсового дослідження. 22
6 Захист та оцінювання курсової роботи. 24

Додатки

Додаток А. Зразок титульного аркуша. 31

Додаток Б. Зразок оформлення змісту. 32

Додаток В. Зразок оформлення вступу 33

Додаток Д. Зразок представлення теоретичної моделі досліджуваного явища……... 39

Додаток Е. Зразок оформлення додатків у курсовій роботі……... 41

Додаток Ж. Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної частини дослідження 42

Додаток З. Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів практичної частини дослідження 43

Додаток К. Мовні засоби організації інформації наукового тексту..... 44

Додаток Л. Зразок оформлення бібліографії 47

Додаток М. Відгук на курсову роботу……. 51

Додаток Н. Акт перевірки на унікальність тексту курсової роботи…….. 52

Список використаних джерел та літератури. 53

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВИХ РОБІТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації до написання курсових робіт із психології розроблено з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, освітньо-професійної програми «Психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія, Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Курсова робота є самостійною роботою, яка дає можливість проаналізувати рівень засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок за обраною науковою тематикою. Курсова робота є одним із видів індивідуальної роботи здобувачів, оригінальним, завершеним дослідженням у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Курсова робота виконується відповідно до напрямів наукових і прикладних досліджень і має засвідчити: рівень професійної підготовки здобувачів; вміння застосовувати здобуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань; свідоме засвоєння знань та їх систематизацію; наявність у здобувачів навичок професійної роботи; соціальні навички критично мислити, вміння аргументувати власну точку зору, дотримуватись дедлайнів.

Курсова робота виконується на основі вивчення фахової вітчизняної та зарубіжної літератури, останніх досліджень з обраної теми, а також результатів власних досліджень з метою вирішення визначених прикладних завдань у професійній сфері.

Мета виконання курсової роботи – демонстрація здобувачами вищої освіти рівня оволодіння навичками самостійного аналізу наукової літератури, розробки дослідницької програми, підбору та реалізації дослідницьких процедур, аналізу, інтерпретації та представлення отриманих результатів, а також їх застосування при вирішенні конкретних науково-практичних завдань.

Виконання курсової роботи дає можливість розв'язати ряд навчальних задач:

- систематизація, закріплення, поглиблення та застосування знань здобувачів під час теоретичного аналізу наукової літератури відповідно до поставлених завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи;
- оволодіння прийомами і методами психологічного дослідження при вирішенні прикладних проблем;
- формування вміння формулювати наукові судження та висновки, логічно і послідовно їх викладати, публічно захищати результати наукових пошуків (виголошувати промову, відповідати на запитання тощо).

Курсова робота має бути написана державною мовою, науковим стилем із логічним й аргументованим викладом матеріалу.

Основні етапи підготовки та виконання курсової роботи:

- формулювання та затвердження теми з урахуванням побажань здобувача вищої освіти;
- формулювання завдань до курсової роботи;
- проведення теоретичних та емпіричних досліджень;
- опрацювання та представлення результатів досліджень;
- оформлення курсової роботи;
- захист курсової роботи.

Специфіка курсової роботи з психології полягає в тому, що в процесі її підготовки та захисту здійснюється досягнення як науково-дослідних, так і навчальних цілей. Здобувачі досліджують певні проблеми психології, вчаться аналізувати літературу, критично оцінювати її зміст, полемізувати з авторами, висловлювати власні думки, відстоювати їх, робити правильні наукові, теоретичні, практичні висновки, набувають навичок проведення досліджень із використанням сучасних наукових методів.

До курсових робіт із психології висувається ряд **вимог**. Основні з них такі:

- дотримання принципу академічної доброчесності;
- актуальність тематики, відповідність її сучасному стану галузі науки та перспективам її розвитку;
- вивчення та критичний аналіз першоджерел із теми;
- дослідження та характеристика історії проблеми та її сучасного стану;
- чітке формулювання об’єкта, предмета, мети, завдань, гіпотези та методів дослідження;
- дотримання основних вимог до проведення емпіричних досліджень у психології;
- узагальнення результатів, їх обґрунтування, висновки та перспективи подальших досліджень;
- апробація результатів дослідження через публікацію статей у збірнику студентських наукових праць, виступи на конференціях.

Компетентності та програмні результати навчання

У процесі написання курсової роботи з психології здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти розвивають загальні та спеціальні компетентності та мають продемонструвати програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний

інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
ПР19. Здійснювати підсумкову рефлексію виконання професійних завдань.

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути самостійним, завершеним, логічно структурованим дослідженням та містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів і скорочень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину (розділи, підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел та літератури;
- додатки (в разі потреби);
- акт перевірки на унікальність тексту;
- відгук наукового керівника.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

3.1. Титульний аркуш курсової роботи (Додаток А)

Відповідно до Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка, титульний аркуш містить такі компоненти:

- назва міністерства, назва Університету, повна назва кафедри, за якою закріплений здобувач вищої освіти;
- повна назва документа із зазначенням теми та назви курсової роботи відповідно до навчального плану;
- реєстраційний номер та дата здачі;
- курс, номер групи, спеціальність, предметна спеціальність, спеціалізація, освітня програма, прізвище, повне ім’я та по батькові здобувача вищої освіти у родовому відмінку;
- вчене звання, науковий ступінь, прізвище, повне ім’я та по батькові наукового керівника;
- оцінка за 100-бальною, університетською шкалою та шкалою ЄКТС;
- члени комісії (підпис, вчене звання, науковий ступінь, власне ім’я, прізвище);
- місто та рік виконання курсової роботи.

3.2. Зміст (Додаток Б)

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема: вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та літератури та ін.

3.3. Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності)

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів може бути поданий в роботі (якщо вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і та ін.) у

вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, їх не включають до переліку, а розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

3.4. Вступ (Додаток В)

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність дослідження.

Обґрунтування актуальності дослідження варто почати з характеристики проблемної ситуації. Вибір проблемної ситуації має бути обумовлений тим, що її розв'язання сприятиме кращому пізнанню психологічного явища та вирішенню актуальних суспільних проблем. Характеристика проблемної ситуації представляється дуже коротко, стисло, зрозуміло, з наведенням доказів доцільності втручання психологів у вирішення описаної проблемної ситуації.

Також у процесі обґрунтування актуальності проблеми дослідження слід означити вже наявні спроби її вирішення. Варто назвати прізвища дослідників, які присвятили свої роботи досліджуваній проблемі а також поряд із кожним прізвищем в круглих дужках вказати напрям дослідження. Недоречно перераховувати прізвища авторів без указання їх конкретного внеску в дослідження проблеми. Зверніть увагу, прізвища учених, на яких Ви посилаєтесь при висвітленні актуальності, мають бути перераховані в алфавітному порядку. Ініціали автора мають йти поряд з його прізвищем, а не переноситись на наступну стрічку. Всі теорії та напрями досліджень, згадані у вступі, мають бути ретельно проаналізовані в першому розділі роботи з відповідно оформленими посиланнями на літературні джерела.

Об'єкт дослідження.

Об'єкт дослідження – це частина психологічної реальності, в межах якої знаходиться предмет дослідження і яка містить передумови для пізнання предмета. Саме на об'єкт спрямований процес пізнання, оскільки він містить суперечність і породжує проблемну ситуацію. Об'єктом у психології можуть бути різні психологічні та соціально-психологічні процеси (соціалізація, адаптація, розвиток групи), явища тощо.

Предмет дослідження.

Предмет дослідження – це ті властивості, сторони, особливості об'єкта, які підлягають вивченню в процесі дослідження. Одному і тому ж об'єкту можуть відповідати декілька різних предметів дослідження. Формулюючи об'єкт, треба означити ту реальність, яка розглядається. А предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про те, які нові відношення, властивості,

аспекти і функції об’єкта розкриваються. Іншими словами, об’єктом виступає те, що досліджується, а предметом – те, що в цьому об’єкті дістає наукове пояснення.

Правильне, науково обґрунтоване визначення об’єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістовна наукова дія, що покликана зорієнтувати самого дослідника на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті, яким є об’єкт дослідження. Але буде недостатнім тільки визначити і назвати об’єкт дослідження. Потрібно обов’язково дати йому змістовну характеристику, бо спираючись на неї можна забезпечити більш цілісний підхід до характеристики і вивчення основного предмета дослідження.

Визначення теми, об’єкта і мети дослідження складає по своїй суті нерозривний процес. Об’єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Мета дослідження.

Мета дослідження – це те, заради чого проводиться дослідження, вона орієнтує дослідника на кінцевий результат і визначає характер роботи – теоретико-емпіричний або прикладний. Не слід формулювати мету як «Дослідження…», «Вивчення…», тому що ці слова вказують на засіб досягнення, а не на неї саму. Мета має чітко вказувати, яка проблема розв’язується в курсовому дослідженні.

Гіпотеза дослідження.

У результаті попереднього аналізу об’єкта / предмета дослідження можуть бути сформульовані наукові гіпотези, спрямовані на встановлення певних залежностей між емпіричними даними.

Можна сформулювати загальні правила, яким має відповідати кожна гіпотеза.

Гіпотеза має:

- відповідати вихідним теоретичним принципам дослідження, бути обґрунтованою;
- містити поняття, які отримали емпіричну інтерпретацію;
- бути доступною для перевірки у процесі дослідження, тобто має бути сформульована таким чином, щоб бути доведеною (чи відхиленою) за актуального рівня теоретичних знань, методичної озброєності і практичних можливостей дослідження;
- бути точно і однозначно сформульована, тому ні в якому разі не повинна містити великої кількості можливих припущень та обмежень.

Для прикладного дослідження, на відміну від фундаментального, остання вимога не є обов’язковою. Скоріше навпаки, психолог, що проводить прикладне дослідження, змушений формулювати «віяло» припущень відносно вирішуваної проблеми. Тому поняття однозначності формулювання гіпотези втрачається і перетворюється на «різноманітність» припущень.

Якщо в ході дослідження виявилося, що гіпотеза не підтвердилася або ж, що ймовірніше, не повністю підтвердилася, не треба впадати у відчай. Негативний результат дозволяє побудувати нову модель досліджуваного

явища, сформулювати нові гіпотези і провести нові дослідження, які вже дадуть остаточні відповіді на поставлені запитання. Тому негативний результат треба обґрунтувати, пояснити та окреслити перспективи подальших досліджень даної проблеми.

Завдання дослідження.

Для досягнення мети дослідження та перевірки гіпотези визначаються завдання дослідження. Це потрібно для того, щоб упорядкувати процес наукового пошуку у вигляді послідовності вирішення основних та додаткових завдань, тобто мета дослідження конкретизується в завданнях дослідження. Вони показують нам весь шлях дослідження, визначають те, що ми маємо зробити, щоб досягнути мети (одночасно підказують процедуру дослідження). Іншими словами – завдання описують певні кроки, які ведуть нас до мети та дозволяють перевірити гіпотезу.

Основне завдання дослідження відповідає його цільовій установці, додаткові завдання можуть бути поставлені для підготовки розв'язання проблеми в подальших дослідженнях (наприклад, перевірка побічних гіпотез, не пов'язаних з проблемою дослідження, що проводиться зараз) або ж для вирішення якихось методичних питань (наприклад, додаткова апробація нової методики тощо).

Завдання дослідження можуть включати в себе такі елементи:

1) вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності поняття, явища, процесу, подальше вдосконалення його визначення);

2) всебічне вивчення практики вирішення конкретної проблеми, виявлення її сучасного стану, труднощів, їх причин;

3) обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення проблеми.

Звичайно, коло завдань дослідження залежить від можливостей дослідника / дослідниці, рівня його / її фахової підготовки і попереднього досвіду наукової роботи, наявності часу. Зазвичай, кількість основних завдань дослідження відповідає кількості розділів курсової роботи, у кожному розділі дослідник має продемонструвати процес розв'язання конкретного завдання, коротко підсумувати його результати.

Завдання роботи мають бути чітко сформульованими та відображати тематику дослідження.

Методологічні та теоретичні основи дослідження.

Процес формулювання теоретико-методологічних основ дослідження передбачає виокремлення теорій / підходів / теоретичних положень тих авторів, праці яких є основою для планування, проведення та аналізу результатів дослідження. Детальний аналіз теоретичних основ дослідження відбувається у першому розділі.

Методи та організація дослідження.

У методах досліджень розкривається спосіб отримання достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності.

Надається характеристика вибірки досліджуваних, описується організація дослідження.

При написанні курсової роботи з психології використовуються такі методи дослідження:

- методи теоретичних досліджень (системний підхід, аналіз науково-теоретичної літератури з проблеми, абстрагування, ототожнення, моделювання тощо);
- методи емпіричних досліджень (тестування, контент-аналіз тощо);
- методи математичної статистики (кореляційний аналіз, факторний аналіз тощо).

Надійність і вірогідність дослідження.

Надійність та вірогідність, як правило, визначається репрезентативністю вибірки, узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження, застосуванням методів, які адаптовані саме для подібних досліджень і соціокультурної ситуації та є взаємодоповнюючими або дозволяють здійснювати контроль результатів.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження.

Наукова новизна дослідження передбачає розробку наукових положень, запропонованих здобувачем / здобувачкою особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (уперше отримано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. У жодному разі не можна вдаватись до викладу наукового положення у вигляді анотації, коли просто констатують, що в курсовій роботі зроблено те й те, а сутності і новизни із написаного виявити неможливо.

При формулювання наукової новизни можна, зокрема, вживати такі вирази: «вперше формалізовано…», «розроблено…», «доведено…», «доопрацьовано…», «визначено…», «розроблено нову систему…» тощо.

При формулюванні теоретичного значення здобувачу / здобувачці вищої освіти необхідно показати і оцінити, яке значення мають розроблені ним / нею наукові положення з погляду розвитку наукових знань для розв’язання тієї чи іншої наукової задачі або наукової проблеми. У курсовій роботі, яка має теоретичне значення, подають відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання.

Практичне значення.

Практичне значення має містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в психологічній та / чи психолого-педагогічній практиці. Слід вказати де саме і з якою метою можуть бути використані результати дослідження; яким фахівцям у сфері психології вони можуть бути корисні.

Апробація дослідження.

Апробація роботи містить відомості щодо застосування на практиці чи

висвітлення на студентських наукових конференціях результатів дослідження (мають бути вказані дані про конференцію: назва, дата, місце проведення).

Публікації.

Зазначається кількість публікацій автора з досліджуваної теми, а також наводиться бібліографія публікації. Відповідно до Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка здобувачі вищої освіти, які претендують на високу оцінку, мають опублікувати не менше однієї тези.

Структура та обсяг роботи.

Вказується структура роботи, кількість додатків, кількість найменувань у списку використаних джерел та літератури. Також зазначається загальний обсяг курсової роботи, та кількість сторінок основного тексту (без додатків і списку літератури). Варто вказати кількість рисунків і таблиць.

3.5. Основна частина

Основна частина курсової роботи складається з розділів (теоретичний, дослідницько-аналітичний, інтерпретаційний) і підрозділів, які мають бути взаємопов'язані, а матеріал – викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру. Розділи та підрозділи курсової роботи мають за своєю назвою, структурою, змістом відповідати завданням дослідження означеної проблеми. При роботі над рукописом необхідно звернути увагу і на таке питання, як розбивка тексту на абзаци. Кожен абзац має містити в собі певну думку, виражену однією або кількома фразами чи реченнями.

У першому теоретичному розділі здобувач вищої освіти здійснює теоретичний аналіз проблеми дослідження: стан досліджуваної проблеми в сучасній психології та побудову понятійно-логічної схеми або теоретичної моделі досліджуваного явища (**Додаток Д**). Проводиться аналітичний огляд літературних джерел з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх класифікація, обґрунтовуються основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта, тощо. Для констатації та обґрунтування теоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних фахових вітчизняних і зарубіжних першоджерелах (монографіях, наукових статтях).

У *другому розділі* розробляється описуються основні методологічні підходи, обґрунтовуються методичні процедури емпіричного дослідження, а також вказується вибіркова сукупність і етапи дослідження.

Третій розділ містить результати емпіричного дослідження, які систематизуються і аналізуються, порівнюються з результатами інших дослідників. На основі аналізу визначаються тенденції і закономірності розвитку досліджуваних явищ, надаються рекомендації щодо їх практичного використання. При написанні розділу застосовуються методи математичної статистики, вибір яких залежить від стратегій дослідження. У третьому розділі здійснюється інтерпретація отриманих результатів. Рекомендації (якщо вони

доречні) мають випливати з результатів емпіричних досліджень і мати чіткі та достатньо вузько окреслені межі застосування.

3.6. Висновки

У висновках до курсової роботи рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти одержані практичні результати.

Формулювання висновків має базуватися відповідно до поставлених завдань на матеріалах основної частини роботи. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження.

Обсяг висновків у курсовій роботі, зазвичай, не перевищує 2 сторінок.

Висновки – це судження, які логічно випливають із завдань дослідження. Саме тому в наукових роботах кількість висновків відповідає кількості завдань, що були сформульовані на початку дослідження. Висновки є тією частиною наукового дослідження, яка виносяться дослідником на захист.

Основні вимоги до висновків:

- відповідність висновків завданням, визначеним у вступі (висновки можна нумерувати);
- чіткість;
- конкретність;
- лаконічність;
- переконливість.

У висновках необхідно наголосити на тому, що мету дослідження досягнуто, а всі поставлені завдання вирішено.

Рекомендований **обсяг курсової роботи** – 25-30 сторінок. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах ± 10%.

Узагальнені числові дані, які можуть концентруватися у таблицях, діаграмах, схемах, мають наводитись з необхідним ступенем точності та аргументованості, з посиланням на відповідні джерела чи власні обчислення.

Список використаних джерел та літератури

До списку використаних джерел та літератури (25-30 найменувань) **слід включати джерела, на які у тексті є посилання,** а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Список складається із вітчизняної наукової та спеціальної літератури, фахових видань, електронних ресурсів. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Джерела потрібно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Недостатня кількість джерел може свідчити про поверхневість дослідження, а надмірність джерел – про компілятивний характер роботи.

До списку використаних джерел та літератури входять: нормативно-правові документи (за потреби), публікації наукового керівника, які засвідчують його компетентність в проблемі, праці провідних спеціалістів в

окресленій галузі, публікації автора роботи (якщо вони є), найсучасніші публікації у контексті теми дослідження (за останні 5 років).

Робота над літературними джерелами

Для складання бібліографії з теми наукової роботи здобувачі вищої освіти можуть використовувати наявні в бібліотеках систематичні каталоги, в яких назви праць розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки на книги розташовані в алфавітному порядку прізвищ авторів; предметні каталоги, що містять назви творів з конкретних проблем і спеціальностей; а також бібліографічні довідникові видання (покажчики по окремих темах і розділах), виноски і посилання в підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках та ін. Для підбору періодичної літератури слід звернутися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року і розміщених у кінці останнього номера журналу за кожен рік видання.

Складений здобувачем / здобувачкою список літератури, необхідної для вивчення під час роботи над темою, погоджується з керівником. Керуючись складеним списком літературних джерел, здобувачі починають їх вивчення. У бібліографічні картки вносяться короткі анотації літературних джерел, в яких відзначаються основні питання, що розглядаються, та висновки. Після попереднього ознайомлення з літературними джерелами і складання особистої невеликої бібліографічної картотеки з теми, слід починати більш глибоке їх опрацювання на основі повторного читання.

За сприяння керівника, здобувачі визначають послідовність ґрунтовного вивчення літератури. У процесі повторного читання виділяються та усвідомлюються головні думки й основні положення, що пропонуються автором книги або статті, проводиться їх аналіз.

Читаючи наукові праці, здобувачі навчаються правильно їх занотовувати, що згодом дасть можливість використовувати цей матеріал і в подальшій творчій роботі. Передусім потрібно виробити звичку оформляти на спеціальних картках прочитані роботи. З одного боку такої картки записується прізвище та ініціали автора, назва роботи, час і місце її видання, обсяг у сторінках. На зворотному боці стисло записується все, що зацікавило студента у прочитаній праці. При цьому завжди потрібно залишати невеличке поле, на якому потім можна робити додаткові примітки.

Під час складання списку використаних джерел та літератури необхідно дотримуватися правил оформлення бібліографічного опису джерел (ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.) (**див. додаток Л**).

3.7. Додатки

У *додатках наводяться* допоміжні матеріали: опис громіздких методик, таблиці, де підсумовано емпіричні дані, статистичні розрахунки, рисунки тощо. На всі додатки мають бути посилання в тексті роботи.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Курсова робота з психології виконується українською мовою і укладається відповідно до Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Вимоги до оформлення основного тексту та використаних джерел.

Технічне оформлення курсової роботи виконується у відповідності до таких вимог: кегль 14 Times New Roman звичайний; міжрядковий інтервал – 1,5; поля: ліве – 30 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами у правому нижньому кутку. Титульний аркуш також підлягає нумерації, але номер сторінки не ставиться.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «**ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ**», **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ»** друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки).

ЗМІСТ має відповідати плану роботи. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової курсової роботи проставляються номери сторінок, які вказують на початок викладення матеріалу.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають *арабськими цифрами* без знака №.

Нумерація сторінок курсової роботи має бути наскрізною (включно з ілюстраціями) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки.

Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші та аркуші змісту номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи зі «Вступу».

Текст *основної частини* курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожний розділ починають з нової сторінки.

Складові курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ» не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номері підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Відстань між заголовком (за виключенням заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервали.

Оформлення посилань на використані джерела

Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає дотримання правил посилань на першоджерела.

Найчастіше в курсових роботах з психології залежно від контексту та мети, використовують такі форми наукових посилань як опосередковане і пряме цитування.

Приклади опосередкованого цитування

✓ На думку Л.І. Божович, самооцінка є найважливішим утворенням в психіці дитини, яке розвивається на основі сформованої «системи Я», до якої включені раціональні й афективні компоненти, а також ставлення до самої себе [6].

✓ Р. Бернс, З. Заборовський та К. Роджерс розглядають самооцінку як своєрідний індикатор ставлення до себе та уявлення про себе, відмічаючи при цьому її важливість для формування «Я-концепції» [4; 66; 61].

****Числа в квадратних дужках означають номери відповідних джерел із Списку використаних джерел та літератури, який укладається до курсової роботи.* ***При цьому важливо пам'ятати, що посилатися потрібно саме на праці тих науковців, про яких згадується в тексті.***

Приклад прямого цитування

✓ Визначаючи поняття «самооцінка», Е.Л. Носенко також робить наголос на самоставленні. «Самооцінка є результатом інтегрованої роботи в сфері самопізнання та емоційно-ціннісного самоставлення» [32, с. 16].

**** Перше число в квадратних дужках означає номер джерела із Списку використаних джерел та літератури, а друге число – номер сторінки, з якої наведено цитату.*

Оформлення допоміжних матеріалів

Допоміжними матеріалами є: *ілюстрації* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), *формули, таблиці, додатки.*

Ілюстрації (схеми, графіки, карти, рисунки) і ***таблиці*** необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розмішені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 3.1. (перший рисунок третього розділу). Номер ілюстрації, її назва

і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Приклад оформлення рисунка в тексті роботи

(за матеріалами магістерського дослідження Аліни Добровольської, 2020 р.)

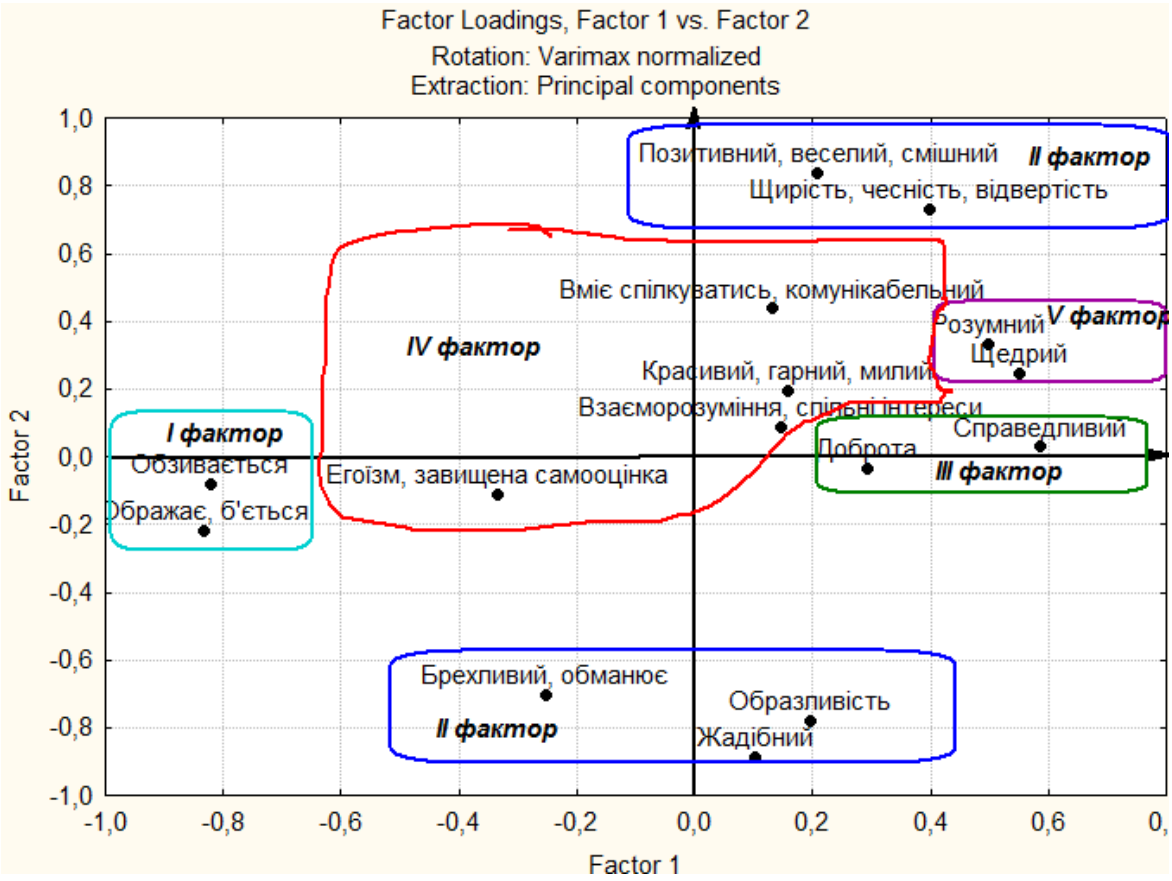

Рис 3.1. Факторно-семантичне поле сприймання значимих для міжособистісної взаємодії особистісних якостей підлітками із високими та середніми показниками асертивної поведінки

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

На всі рисунки і таблиці роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слова «рисунок» та «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад:

«…. на рис.1.2», «... в табл. 1.2.». У повторних посиланнях на рисунки та таблиці потрібно вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл.1.3.»

Приклад оформлення таблиці в тексті роботи

Таблиця 1.2.

Підходи до визначення конфлікту
(за матеріалами узагальнення літературних джерел)

Термін	Визначення	Автор
К О Н Ф Л І К Т	Це (від лат. conflictus – зіткнення) – зіткнення різноспрямованих сил (інтересів,цінностей,поглядів,позицій, думок) суб'єктів взаємодії.	Г.В. Ложкін, Н.І. Пов'якель
	Суперечність, яка важко вирішується і пов'язана з гострими емоційними переживаннями.	К.К. Платонов
	Конфліктна ситуація плюс інцидент.	В.А. Шейнов
	Це суперечність, яка виникає між людьми у зв'язку з вирішенням тих або інших питань соціального й особистого життя.	В.М. Нагаєв
	Прагнення однієї сторони утвердити свою позицію, а інша сторона протестує проти неправильної оцінки її діяльності.	А.Я. Анцупов

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1...

2...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова „Примітка" ставлять крапку.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступній її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний такий додаток має починатися з нової сторінки. Він повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток …» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначити послідовно великими літерами української

абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В. 3.1. – підрозділ 3.1. додатка В.

Ілюстрації і таблиці які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2. – другий рисунок першого розділу додатка Д. Зразок оформлення представлено у додатку Е.

5. ПРОЦЕС ПРОВЕДЕННЯ КУРСОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Безпосереднє керівництво за виконанням робіт здійснюється науковим керівником із числа професорсько-викладацького складу кафедри.

Процес проведення курсового дослідження починається з вибору наукового керівника та узгодження теми роботи. Затвердження теми курсової роботи, призначення наукового керівника відбувається на засіданні кафедри.

Здобувачі вищої освіти можуть запропонувати тему роботи, виходячи з її актуальності, відповідності своїм науковим інтересам та сучасному стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми.

Тема курсової роботи має відображати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку психології у певній сфері діяльності.

У назві теми зазначається проблема, дослідження якої представлене у роботі. Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення досліджуваної проблеми.

Узгодження і кінцеве формулювання теми відбуваються в процесі консультацій з науковим керівником.

Починаючи роботу, здобувачі вищої освіти мають розподілити свій час, спланувати його. Для орієнтації наукових керівників та здобувачів, які виконують курсову роботу, можна скористатися графіком контролю за ходом підготовки роботи до захисту (див. табл. 1)

Таблиця 1

План проведення курсового дослідження

№	Заходи	Термін виконання
1	Обрати наукового керівника; узгодити тему курсової роботи. Ознайомитися з методичними рекомендаціями до написання курсової роботи.	
2	Скласти бібліографію з проблеми дослідження. Розробити структуру (план) роботи.	
3	Підготувати вступ.	
4	Підготувати теоретичний аналіз проблеми, яка вивчається (1 розділ курсової роботи).	
5	Підготувати 2 розділ роботи (методи та методика дослідження).	
6	Провести дослідження та підготувати 3 розділ курсової роботи (аналіз та інтерпретація отриманих результатів).	
7	Оформити висновки, список використаних джерел та літератури, а також додатки. Здати готову роботу на вичитку науковому керівнику.	
8	Внести правки в роботу з урахуванням рекомендацій наукового керівника.	

9	За 2 тижні до захисту подати готову роботу до деканату соціально-психологічного факультету.	
10	Підготовка науковим керівником відгуку та акту перевірки на унікальність тексту.	
11	Підготувати презентацію. Написати текст виступу для захисту.	

Практика підтверджує безсумнівну доцільність складання такого графіка роботи над курсовим дослідженням. Він дисциплінує виконавця, лімітує термін, відведений на підбір літератури з теми і її вивчення, організацію та проведення дослідження, аналіз отриманих результатів, літературне й технічне оформлення роботи та підготовку її до захисту.

Пам’ятайте, що до консультації з науковим керівником слід готуватись, консультацію можна отримати з приводу конкретних питань. Якщо Ви нічого не зробили, не прочитали жодної наукової праці з обраної проблеми, у Вас немає ніякого тексту, то Ви не матимете жодного результату від консультації з науковим керівником. Науковий керівник може надавати рекомендації щодо добору літератури, методів і методик емпіричного дослідження, довідкових, статистичних матеріалів; він проводить систематичні, передбачені розкладом бесіди та консультації; оцінює зміст виконаної роботи як частинами, так і в цілому; готує відгук про рівень виконання курсового дослідження.

6. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота подається науковому керівникові для перевірки у строки, визначені у завданнях до виконання курсової роботи **(за 2 тижні до захисту).**

За результатами перевірки науковий керівник подає на кафедру відгук (Додаток М) та акт перевірки на унікальність тексту (Додаток Н) курсової роботи. У випадку негативного відгуку курсова робота повертається здобувачу вищої освіти на доопрацювання.

Відповідно до Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка, ***рекомендовані показники оригінальності текстів для курсових робіт*** здобувачів вищої освіти такі:

– понад 80% – текст письмової роботи є оригінальним (несуттєвий об'єм запозичень);

– від 60% до 80% – оригінальність тексту задовільна (несуттєвий об'єм запозичень), проте слід переконатись у наявності і правильному оформленні цитувань та посилань на використані джерела;

– від 40% до 60% – письмова робота приймається до розгляду після доопрацювання автором та наявності і правильного оформлення цитувань та посилань на використані джерела, оскільки має значний об'єм запозичень;

– менше 40% – письмова робота до розгляду не приймається і не може бути рекомендована до друку (захисту), оскільки має суттєвий об'єм запозичень, що трактується як плагіат.

Захист курсової роботи проводиться прилюдно, у присутності комісії, в складі трьох викладачів кафедри, у тому числі й керівника курсової роботи, до початку екзаменаційної сесії згідно з розкладом.

Після проведення захисту курсової роботи, члени комісії в присутності здобувача вищої освіти виносять рішення про оцінку роботи. Курсова робота оцінюється за 100-бальною шкалою. Оцінювання курсової роботи здійснюється в два етапи: попереднє оцінювання курсової роботи керівником (ОКК) та оцінювання в ході захисту курсової роботи (Таблиця 2).

Таблиця 2

Критерії оцінювання курсової роботи

(Відповідно до Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка)

Елементи роботи, що підлягають оцінюванню	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Оцінювання курсової роботи керівником (ОКК): 100 балів		
1.Своєчасне подання завершеної роботи в деканат факультету/ дирекцію навчально-наукового інституту.		14
2.Якість написання у тому числі:		86:
Зміст	Наявність всіх структурних компонентів, стиль формулювання, відповідність поставленим завданням та назві роботи.	8
Вступ	– Актуальність і постановка проблеми (виявлення суперечностей, які зумовили актуальність проблеми); – рівень розробки проблеми (констатація наявності досліджень з проблеми); – об'єкт, предмет, мета, завдання (чіткість формулювання, логічність, відповідність і взаємовідповідність); – методи дослідження, їх відповідність меті та завданням; – теоретичне і практичне значення (логіка формулювання).	14
Основна частина	– Глибина розкриття завдань дослідження; – доцільність і рівень використання джерел; – відповідність дослідницького матеріалу плану курсової роботи; – логіка викладу матеріалу; – наявність науково грамотно сформульованих власних думок, відповідність науковому стилю; – використання методів, задекларованих у вступі; – відповідність змісту сучасним науковим дослідженням з обраної проблеми.	30
Висновки	– Відповідність логіки побудови висновків поставленим меті та завданням; – адекватність та обґрунтованість висновків.	14
Список використаних	– Кількість літературних джерел; – наявність сучасних актуальних джерел з	10

джерел та літератури	досліджуваної проблеми (журнальні публікації за останні 5 років); – відповідність оформлення списку використаних джерел та літератури бібліографічним вимогам.	
Оформлення роботи	Відповідність вимогам до оформлення курсових робіт (шрифт, обсяг, цитування та посилання на джерела, таблиці, рисунки, додатки тощо).	10
Оцінювання курсової роботи в ході захисту (ОКЗ): 100 балів		
3.Захист роботи	– Логічне та аргументоване викладання матеріалу;	20
	– Відображення результатів дослідження у наочних засобах, якість мультимедійної презентації;	50
	– Розуміння та правильні відповіді на запитання членів комісії.	30

При оцінюванні курсової роботи керівником та в ході захисту враховується публікаційна активність студента, який захищає роботу. Оцінка «90» та вище виставляється у разі наявності публікації/ публікацій.

Оцінка за курсову роботу (ОК) визначається, як середнє арифметичне між оцінкою, отриманою за попереднє оцінювання курсової роботи керівником та оцінкою, отриманою здобувачем вищої освіти в ході захисту курсової роботи:

$$ОК = \frac{ОКК + ОКЗ}{2}$$

Де:

ОК – оцінка за курсову роботу;

ОКК – оцінка, отримана за попереднє оцінювання курсової роботи керівником;

ОКЗ – оцінка, отримана здобувачем вищої освіти в ході захисту курсової роботи.

Отримана оцінка за результатами захисту курсової роботи виставляється керівником до електронного журналу, залікової книжки та відомості обліку успішності.

Якщо курсова робота не подана своєчасно в деканат соціально-психологічного факультету без поважної причини, не пройшла перевірку на унікальність тексту, здобувач не з’явився на захист або науковий керівник не рекомендує її до захисту, то здобувач вищої освіти отримує за курсову роботу оцінку «незадовільно». У такому випадку здобувач вищої освіти за рішенням комісії виконує курсову роботу за новою темою або переопрацьовує попередню роботу в термін, визначений деканом факультету.

В інших випадках (хвороба, відрядження тощо) здобувач вищої освіти має право на продовження термінів семестрового контролю.

Підготовка до захисту курсового дослідження

Здобувач готує для виступу доповідь та презентацію до неї. Під час привселюдного захисту здобувач доповідає і демонструє основні положення результатів дослідження, відповідає на запитання членів комісії та інших присутніх на захисті фахівців.

Захист курсової роботи відбувається у такому порядку:

1. Виступ автора (до 7 хвилин), в якому доцільно висвітлити такі питання:
   - актуальність теми дослідження та її обґрунтування;
   - мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження;
   - елементи новизни в основних розділах курсової роботи;
   - висновки та результати дослідження.
2. Відповіді автора на запитання членів комісії та присутніх на захисті студентів.
3. Оцінювання членами комісії змісту та захисту курсової роботи студента.

Доповідь може зачитуватися, але найкращим варіантом є розповідь, що вказуватиме на бездоганне володіння студентом матеріалом.

Готуючи виступ, здобувачу слід звернути увагу на такі моменти:

- попередньо прочитати текст доповіді кілька разів уголос;
- дотримуватись норм часу;
- логічно переходити від однієї частини виступу до іншої;
- доповідати у нормальному темпі;
- чітко вимовляти текст;
- слідкувати за своїми жестами;
- підготувати необхідну наочність (таблиці, діаграми, графіки);
- навчитися користуватися технічними засобами навчання, якими обладнана аудиторія.

Основні рекомендації та вимоги до створення презентації до захисту курсової роботи

Основною метою презентації є створення кращих умов для виступу здобувачів під час захисту курсової роботи та підвищення сприйняття результатів захисту членами комісії та присутніми.

При створенні презентації здобувачі вирішують два важливих завдання:

1. Створити короткий анотований конспект свого виступу.
2. Створити допоміжні ефекти для підвищення сприйняття викладеного матеріалу.

До створення презентації необхідно:

- ознайомиттися з основними рекомендації з розробки презентації;
- ознайомитися з методиками щодо оформлення малюнків, таблиць, схем та інших візуальних об'єктів;
- вибрати ключові та найважливіші моменти доповіді;

– вибрати стиль презентації та продумати варіанти розміщення різних візуальних об’єктів.

Структура презентації:

Презентація складається з окремих слайдів. Кожен слайд складається з кількох візуальних об’єктів, які можна поділити на такі групи:

– текст;
– табличний матеріал;
– діаграми;
– малюнки та фотографії;
– схеми.

Основні етапи презентації повинні корелювати зі змістом доповіді студента і в кожному окремому випадку можуть мати свої особливості.

При розробці презентації рекомендується дотримуватися наступних **рекомендацій**.

1. Максимальна кількість слайдів не має перевищувати 10-15 шт.
2. На першому слайді прописується тема роботи, прізвище доповідача та наукового керівника, рік захисту.
3. На другому слайді викладається обґрунтування вибору теми курсової роботи та необхідності її виконання.
4. На наступному слайді визначається головна мета курсової роботи (додатково можливо викласти основні завдання дослідження та шляхи їх вирішення).
5. На наступних слайдах відображаються основні етапи та найважливіші результати курсової роботи.
6. На останніх одному-двох слайдах відображаються загальні висновки, основні результати та рекомендації до впровадження результатів курсової роботи.

Рекомендації до створення презентації:

Створення презентації – справа особлива, що залежить від рис характеру доповідача та аудиторії, перед якою планується робити доповідь. Але бажано при їх створенні враховувати наступні рекомендації:

– використовуйте стандартні шаблони презентації, бо вони вже пророблені дизайнером;
– пам’ятайте, що погляд завжди спускається з правого верхнього кута в лівий нижній кут, тому розміщуйте більш важливі об’єкти у правому верхньому куті, а в лівому нижньому – менш важливі;
– враховуйте умови розділення слайда документа на різні зони;
– урівноважуйте об’єкти відносно «золотої лінії»;
– пам’ятайте, що у перший момент сприйняття увага привертається до кутів слайда;
– притримуйтесь того, що вільна, «невикористана» площа наочної поверхні, може складати до 30%; використана – не більше 70%;
– обережно змінюйте фон і кольорові співвідношення тексту та фону;
– використовуйте короткі текстові описи;
– якомога більше використовуйте схеми, таблиці, діаграми, малюнки;

– не застосовуйте багато об’єктів анімації;

– обережно використовуйте ефект «виповзання» – він надто повільний;

– обережно використовуйте ефект «поява тексту по літерах» – він також суттєво зупинить вашу презентацію;

– обережно використовуйте анімаційні ефекти для «останніх» об’єктів, інакше вони почнуть пересікати попередні та мерехтіти в очах;

– пам’ятайте, що не варто без особливої необхідності застосовувати ефекти до заголовків слайда;

– дотримуйтесь єдиного стилю розміщення об’єктів;

– виберіть певні (однакові) типи ефектів для однакових за суттю об’єктів;

– пам’ятайте: на читання кожних 6 символів потрібно мінімум 1 секунда;

– пам’ятайте: сумарний час «проявлення» слайда не має перевищувати 3-5 секунди, крім випадку, коли вам дійсно необхідно затримати появу об’єкта.

Основні рекомендації до відображення тексту:

– лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, перевантажений додатковими елементами;

– в горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40-50 знаків, в тексті з більш довгими рядками важче шукати початок наступного рядка;

– шрифт, що найкраще читається, – 16-20 розміру, через два інтервали, не використовуйте шрифтів менше 10 пунктів;

– корисно зберігати спадкоємність шрифтів і не використовувати більше трьох накреслень;

– виділення **(напівжирний,** *курсив,* ущільнений шрифт) треба використовувати обережно. Надлишок виділених фрагментів може виглядати нав’язливо;

– корисно використовувати короткі абзаци, які містять перевагу над довгими, не розбитими на абзаци текстами;

– текст із обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

При створенні таблиць для презентації необхідно дотримуватися таких рекомендацій:

– частіше застосовуйте лінії товщиною в 0,5 або 1 пункт;

– не використовуйте ліній товщиною більше 3-4 пунктів;

– не використовуйте більше 3-х стилів ліній у вашій таблиці;

– необхідно уникати оформлення таблиці подвійними лініями;

– застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;

– не використовуйте більше двох варіантів заливки осередку таблиці;

– уникайте заливки осередків таблиці сірим кольором (інтенсивність понад 30). Забезпечте зазор між текстом таблиці та її границею не менше 3 пунктів, а краще 6 або 9 пунктів;

– формуйте таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

При створенні діаграм дотримуйтесь таких рекомендацій:

– не зловживайте ефектами об’єкту, інакше ви втратите наочність вашої діаграми;

– використовуйте різноманітні варіанти штриховки;

– виділяйте червоним кольором найважливіший графік;

– використовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків (а краще різноманітні штрихи);

– не використовуйте велику кількість графіків на одній діаграмі.

– при виборі кольорів пам’ятайте, що по мірі комфортності /дискомфортності колірні поєднання розташовуються у наступному порядку (за убуванням):

Зона комфортності: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому.

Нейтральне сприймання: білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому.

Зона дискомфортності (не рекомендується використовувати): червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
Зразок титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

КУРСОВА РОБОТА

З психології

на тему:

ВПЛИВ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА НА ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ СТРАХІВ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Реєстраційний № _____

Дата здачі _____

Здобувачки вищої освіти
3 курсу 33 групи
денної форми навчання
спеціальності 053 Психологія
освітньої програми Психологія
Лісогурської Аліни Вікторівни

Науковий керівник:
доцент, кандидат психологічних наук
Загурська Інна Станіславівна

Оцінка
Університетська шкала _____
Кількість балів: ____ ЄКТС _____

Члени комісії_____ _____
(підпис) *(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

_____ _____
(підпис) *(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

_____ _____
(підпис) *(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

м. Житомир – 2022

ДОДАТОК Б

Зразок оформлення змісту

(за матеріалами курсового дослідження Аліни Лісогурської, 2020 р.)

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТРАХІВ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ……..5

1.1. Підходи до дослідження проблеми страхів у вітчизняній та зарубіжній психології…….5

1.2. Причини виникнення та класифікація страхів дітей дошкільного віку……...10

1.3. Зміст та форми корекційно-розвиткової роботи психолога……....13

Висновки до розділу 1……...16

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 17

2.1. Методичні підходи до організації емпіричного дослідження..... 17

2.2. Структура та організація експериментального дослідження..... 19

2.3. Структура корекційно-розвиткової роботи психолога, спрямованої на зниження рівня страхів в дошкільному віці..... 22

Висновки до розділу 2……...24

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА, СПРЯМОВАНОЇ НА ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ СТРАХІВ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ..... 25

3.1 Характеристика рівня страхів дітей дошкільного віку за результатами констатувального зрізу..... 25

3.2. Характеристика рівня страхів дітей дошкільного віку за результатами контрольного зрізу..... 28

Висновки до розділу 3……...30

ВИСНОВКИ..... 31

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ..... 33

ДОДАТКИ..... 36

ДОДАТОК В
Зразок оформлення вступу

Приклад 1
(за матеріалами курсового дослідження Аліни Лісогурської, 2020 р.)

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема дитячих страхів у наш час є досить актуальною і тому входить в поле зору фахівців у сфері психічного здоров'я. Здебільшого дитячі страхи зумовлені віковими особливостями та мають ситуативний характер. Однак за певних обставин ситуативний страх може набувати більш загрозливої форми та заважати повноцінно функціонувати в суспільстві. Це актуалізує вивчення дитячих страхів з метою розробки розвивально-корекційних програм для їх подолання.

У психології проблема страху піднімається у працях зарубіжних (К. Ізард, А. Кремпінський, Р. Мей, С. Холл, Д. Уотсон, З. Фройд, К. Хорні) та вітчизняних (О.І. Захаров, Б.І. Кочубей, А.М. Прихожан, Ю.В. Щербатих) вчених.

У сучасних дослідженнях О.І. Захарова та А.М. Прихожан страх розуміється як певний спосіб пізнання навколишнього світу, що в подальшому призводить до більш вибіркового та критичного ставлення до оточуючої реальності. Важливим є питання вивчення страхів з метою їх ранньої профілактики та розробки шляхів цілеспрямованої корекційно-розвиткової роботи.

Соціальна та практична значимість аналізованої проблеми зумовили вибір теми дослідження: «Вплив корекційно-розвиткової роботи психолога на зниження рівня страхів у дітей дошкільного віку».

Об'єкт дослідження: страхи в дошкільному віці.

Предмет дослідження: особливості впливу корекційно-розвиткової роботи психолога на зниження рівня страхів у дошкільному віці.

Мета дослідження: проаналізувати особливості впливу корекційно-розвиткової роботи психолога на зниження рівня страхів у дошкільному віці.

Гіпотеза дослідження: корекційно-розвиткова робота психолога сприяє зниженню рівня страхів у дошкільному віці:

а) підвищує впевненість у собі;

б) допомагає виробленню навичок оптимальної взаємодії з оточуючими у ситуаціях, які викликають страх.

Для досягнення мети дослідження та перевірки гіпотези було поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати проблему страхів дітей дошкільного віку.
2. Дослідити ефективність корекційно-розвиткової роботи психолога, спрямованої на зниження рівня страхів у дошкільників.

Методологічними та теоретичними основами дослідження стали основні положення про розвиток особистості у дошкільному віці (О.І. Захаров, П.В. Симонов, З. Фрейд, К. Хорні); основні теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми страху (О.І. Захаров, Ф. Гальтон, А.М. Прихожан).

Методи та організація дослідження: аналіз та узагальнення наукових літературних джерел; для отримання даних було проведено експериментальне дослідження та використано авторську процедуру дослідження дитячих страхів на основі методу незакінчених речень. З метою зниження рівня страхів була використана корекційно-розвиткова програма, розроблена на основі робіт Т.А. Гринь, Д.І. Ларін, С.В. Крюкова.

Дослідження проводилося впродовж 2019-2020 навчального року. Загальна вибірка складала 20 осіб – дітей старшої групи дитячого садка (10 осіб – діти експериментальної групи та 10 осіб – діти контрольної групи).

Надійність і вірогідність дослідження: надійність та вірогідність отриманих результатів забезпечувалися узгодженістю між теоретичним аналізом проблеми та підходами до її дослідження, застосуванням методів, що відповідають меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу, використанням U-критерію Манна-Уітні.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження: уточнено зміст та причини страхів у дітей дошкільного віку; встановлено, що корекційно-розвиткова робота психолога сприяє зниженню рівня страхів у дошкільному віці:

а) підвищує впевненість у собі;

б) допомагає виробленню навичок оптимальної взаємодії з оточуючими у ситуаціях, які викликають страх.

Практичне значення: розроблена корекційно-розвиткова програма може успішно використовуватись у роботі з дітьми дошкільного віку з метою зниження рівня страхів.

Апробація роботи: результати курсової роботи були представлені на таких конференціях:

- Студентська конференція «Психічне здоров'я особистості: актуальні проблеми теорії і практики» (Житомир, 21 листопада, 2019 р.).

– VII-а Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Парадигматичні аспекти й дилеми» (Конін – Ужгород – Херсон – Кривий Ріг, 22 листопада 2019 р.).

– II Студентська конференція «Психічне здоров'я особистості: актуальні проблеми теорії і практики» (Житомир, 21 листопада, 2020 р.).

Публікації. Основний зміст дослідження відображено у публікаціях:

1. Загурська І., Лісогурська А. Діагностична процедура дослідження страхів дітей дошкільного віку за допомогою методу незакінчених речень // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці / [Ред.: Ян Ґжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький]. Конін – Ужгород – Бєльско-Бяла – Київ: Посвіт, 2019. С.199-201.

2. Лісогурська А. Теоретичний аналіз проблеми страхів у дошкільному віц // Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Випуск 11. / За ред. Дем'янчук Ю.Ю., Портницької Н.Ф., Тичини І.М. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2019. С. 52-54.

Структура та обсяг курсової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, що нараховує 26 найменувань. Загальний обсяг становить 50 сторінок друкованого тексту. Робота містить 4 рисунки, 5 таблиць на 9 сторінках.

Приклад 2

(за матеріалами курсового дослідження Лілії Яворської, 2021 р.)

ВСТУП

Актуальність дослідження. Підлітковий вік є одним з найскладніших періодів розвитку. В цей час молоді люди проходять етап становлення особистості, етап соціалізації, а також навчаються приймати рішення. Одну з ключових частин цього процесу складає дозвілля підлітків. Нині дозвіллєва діяльність розглядається як спосіб життєдіяльності людини в сучасному світі. Проте на цьому шляху підлітки дуже часто приймають ризиковані рішення. Молоді люди особливо потребують підтримки від оточуючих, схвалення своїх дій. Вони шукають самоствердження і, часто, знаходять його в переглядах фільмів жаху, тому що так вони ніби засвідчують собі та іншим свою сміливість та здатність іти на ризик. Розвиток інформаційних технологій дозволяє без зайвих зусиль отримати вільний доступ до подібного контенту, що може спровокувати у школярів виникнення фобій, страхів, зростання рівня тривожності, агресії тощо. Тобто мотивація перегляду фільмів жаху, трилерів школярами може бути зовнішньою (бажання отримати схвалення однолітків), і, зрештою, призвести до негативних наслідків.

У вітчизняному науковому дискурсі є не надто багато досліджень, які аналізують вибір підлітків у сфері дозвілля. Так, М. Горбик досліджує специфічні особливості дозвілля і робить висновок, що саме позашкільні дозвіллєві спільноти є осередком формування навичок спілкування й соціальної взаємодії, вони дають можливість відстоювати свою думку й узгоджувати її з іншими точками зору. М. Чорна пише про те, що дозвілля є суттєвим засобом формування особистості підлітка та організації його життєдіяльності; ця сфера є сприятливою для вироблення життєвої позиції, засвоєння норм поведінки в суспільстві. Г. Безверхня аналізує фактори, які впливають на вибір дозвілля. До них вона відносить рекламу, моду, захоплення, сімейно-родинні відносини.

Вивчення соціально-психологічних чинників дозвіллєвої діяльності молодіжної аудиторії дає змогу детальніше розглянути особливості

взаємозв’язку між особливостями дозвіллєвої діяльності та бажанням самоствердитися і рівнем самооцінки.

Об’єкт дослідження: дозвіллєва діяльність.

Предмет дослідження: особливості дозвіллєвої діяльності підлітків із різним рівнем самооцінки.

Мета дослідження: дослідити особливості дозвіллєвої діяльності підлітків.

Гіпотеза дослідження: дозвіллєва діяльність підлітків великою мірою складається з перегляду фільмів і серіалів; існує взаємозв'язок між Я-концепцією особистості та її бажанням дивитися фільми жахів: підлітки, що мають високий рівень самооцінки та високий рівень схильності до ризикованої поведінки, частіше обирають перегляд фільмів жахів для проведення дозвілля.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми дозвіллєвої діяльності та Я-концепції підлітків.
2. Підібрати методи для дослідження компонентів Я-концепції та дозвіллєвої діяльності.
3. Емпірично дослідити особливості дозвіллєвої діяльності в підлітковому віці. З’ясувати чи існує взаємозв’язок між самооцінкою особистості, її схильністю до ризикованої поведінки та бажанням дивитися фільми жахів.

Методологічною та теоретичною основою нашого дослідження стали окремі соціологічні теорії про культурно-дозвіллєву діяльність (В. Бочелюк); основні аспекти проблеми психології ризику, способи зниження ризику в різних сферах діяльності людини (Є. Ільїн); проблема впливу засобів масової інформації на формування особистості підліткового віку (Д. Крат); психологічні особливості розвитку самосвідомості особистості в період підліткової кризи (Г. Свіденська).

Методи та організація дослідження. На підготовчому етапі було використано метод теоретичного аналізу джерел. Емпіричні методи: анкетування; тестування (Методика Шуберта: діагностика ступеню

готовності до ризику та методика «Діагностика самооцінки Дембо-Рубінштейн в модифікації А.М. Парафіян»; для інтерпретації отриманих даних використовувалися кількісний та якісний аналіз. Дослідження проводилося протягом жовтня-листопада 2020р.

Надійність та вірогідність дослідження забезпечується застосуванням методів, що відповідають меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу.

Практичне значення. Отримані дані в результаті тестування «Дослідження дозвіллєвої діяльності підлітків із різним рівнем самооцінки», можуть бути використані шкільними психологами для корекції поведінки підлітків.

Апробація. Результати курсової роботи були представлені в публікації:

Яворська Л. Домашнє насильство як чинник формування самооцінки підлітків. Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Випуск 13. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. С. 32-33.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст дослідження викладено на 44 сторінках. Робота містить 3 таблиці, 14 рисунків, 4 додатки на 4 сторінках. Список використаних джерел містить 26 публікацій.

ДОДАТОК Д

Зразок представлення теоретичної моделі досліджуваного явища

Приклад 1

(за матеріалами курсового дослідження Ольги Ткачук, 2018 р.)

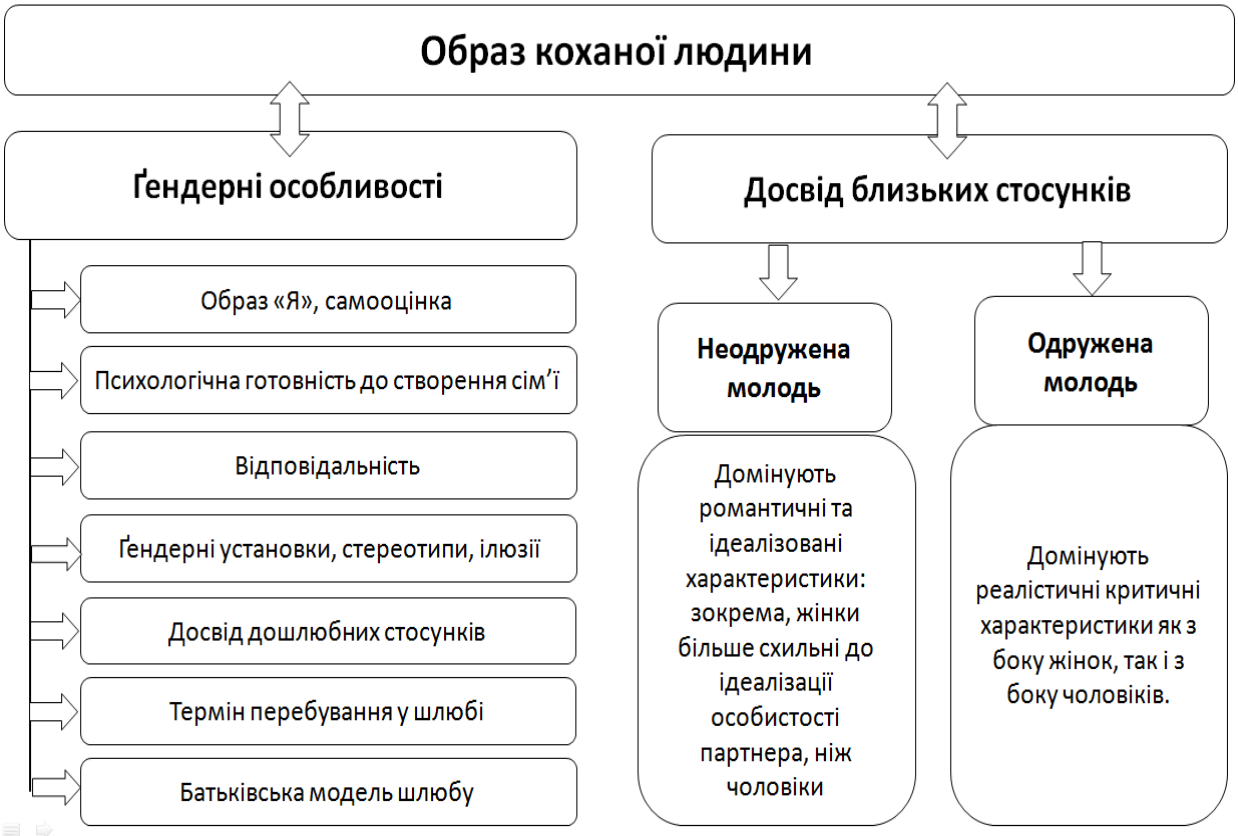

Рис.1.1. Теоретична модель ґендерних особливостей образу коханої людини у період ранньої дорослості

Зразок представлення теоретичної моделі досліджуваного явища

Приклад 2

(за матеріалами курсового дослідження Світлани Шелудченко, 2021 р.)

Рис.1.1. Теоретична модель значення ігрової діяльності для розвитку соціалізації дитини «групи ризику» з підозрою на розлад аутистичного спектру

ДОДАТОК Е

Зразок оформлення додатків у курсовій роботі

(за матеріалами курсового дослідження Аліни Добровольської, 2020 р.)

ДОДАТКИ

Додаток А

Результати факторного аналізу особливостей сприймання значимих для міжособистісної взаємодії особистісних якостей підлітками із високими та середніми показниками асертивності

Таблиця А.1.1

Вихідна матриця «Підлітки із високими і середніми показниками асертивної поведінки / значимі для міжособистісної взаємодії особистісні якості»

№	досліджувані	Особистісні якості														
		Доброта	щирість, чесність, відвертість	позитивний, веселий, смішний	Вміє спілкуватись, комунікабельний	Розумний	Красивий, гарний, милий	Взаєморозуміння, спільні інтереси	Справедливий	Щедрий	Говорить погані слова, обзивається	Ображає, б'ється	Егоїзм, завищена самооцінка	Брехливий, обманює	Жадібний	Образливість
1.	Г. Б.	15	4	3	2	11	6	9	8	7	1	10	5	12	13	14
2.	К. І.	14	12	13	15	11	10	8	9	7	2	6	5	3	1	4
3.	В. П.	14	15	8	13	7	6	12	10	9	2	1	3	5	11	4
4.	П. Т.	13	12	11	10	9	8	7	6	15	2	5	4	3	1	14
5.	Р. А.	10	9	7	11	8	13	15	14	12	1	2	3	4	6	5
6.	З. П.	12	14	10	13	11	9	15	8	7	1	2	3	6	5	4
7.	П. Д.	8	10	9	15	11	1	14	13	7	6	12	5	4	3	2
8.	О.В.	12	15	10	11	8	13	14	9	7	1	2	3	4	5	6
9.	К. С.	9	11	13	12	8	15	6	14	10	5	4	1	2	3	7
10.	М. А.	9	11	15	8	10	7	12	13	14	4	6	5	3	2	1
11.	Б. Л.	14	15	11	10	12	1	3	2	9	8	7	13	6	5	4
12.	Б. Т.	11	10	12	8	9	5	13	1	6	15	14	7	4	3	2
13.	К. К.	9	11	14	8	3	10	15	7	12	1	2	5	6	3	4
14.	Д. Н.	15	12	13	14	11	10	8	9	7	2	6	5	3	1	4
15.	Б. Т.	8	9	5	1	4	2	3	7	6	14	15	13	12	11	10
16.	В. О.	13	9	14	7	8	10	11	12	15	3	2	6	1	4	5
17.	О. Д.	13	5	6	10	1	12	11	3	9	15	14	4	8	2	7
18.	Г. А.	15	10	14	11	13	12	9	8	6	2	1	3	4	5	7
19.	У. Є.	11	8	9	12	5	3	15	14	13	4	1	2	7	6	10
20.	С. В.	10	5	4	15	8	7	14	11	13	2	1	12	6	3	9
21.	І. С.	3	15	10	9	11	8	12	13	14	7	6	4	5	2	1
22.	З. В.	9	12	13	8	15	10	11	14	6	3	4	2	1	7	5
23.	К. Д.	7	8	10	15	9	11	14	12	13	1	2	3	5	6	4
24.	Л. Д.	11	12	13	14	10	8	9	15	7	6	4	5	3	2	1
25.	Г. Н.	11	6	15	13	14	12	10	9	7	5	8	4	3	2	1
26.	З. І.	14	13	15	12	5	7	11	9	10	1	3	8	6	4	2

ДОДАТОК Ж

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної частини дослідження
(за матеріалами книги Г.С. Онуфрієнко)

Останнім часом дослідження з..;
Згідно з даними..;
Як показують новітні дослідження в галузі..;
У контексті сучасної парадигми досліджень..;
Сучасна психологія демонструє зростаючий інтерес до..;
При вивченні... значну увагу науковці приділяли..;
Подальший розвиток досліджень з..;
У світлі вищесказаного..;
Як уже зазначалося..;
На наш погляд..;
Необхідно зазначити, що..;
Відомо (загальновідомо), що..;
З огляду на..;
Встановлено, що..;
Відправною точкою... у визначенні... було..;
Поділяючи точку зору... ми вважаємо..;
Беручи до уваги..;
З іншого боку..;
Передусім..;
По-перше..;
Аналіз вербального вираження... свідчить про..;
Звернення до концепції..;
Уявлення про..;
Когнітивний (комунікативний, антропоцентричний) підхід до вивчення..;
Як стверджує..;
У більшості праць..;
Специфіка... полягає в..;
Незважаючи на..;
Поштовхом для створення..;
При цьому... тощо.

ДОДАТОК З

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів практичної частини дослідження
(за матеріалами книги Г.С. Онуфрієнко)

У нашій роботі..;
Наступний приклад ілюструє..;
Таким чином, аналіз результатів дослідження показує, що..;
Загалом проведене дослідження дає можливість стверджувати, що..;
У ході дослідження було проаналізовано..;
Результати роботи дають підстави вважати, що..;
У центрі нашої уваги..;
У процесі дослідження виникла необхідність..;
Нами встановлено..;
У результаті дослідження було виявлено..;
Як показало наше дослідження..;
Як свідчать результати аналізу..;
Аналіз мовного матеріалу показав..;
Застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити..;
Механізм відтворення..;
Аналіз мовних засобів... показав..;
Керуючись принципом... тощо.

ДОДАТОК К

Мовні засоби організації інформації наукового тексту
(за матеріалами книги Г.С. Онуфрієнко)

Функції смислових	*Лексичні засоби для поєднання інформації*
Тотожність, близькість суб'єкта, об'єкта дії або місця дії	Він; цей; той (самий); такий (самий); такий; у(в)се це; (в)усі ці; це все; тут; там; усюди; скрізь; вище; нижче;
Причини і наслідки, умови і наслідки	і; та; але; проте, однак; (і) тому; тому що; бо; оскільки; звідси...; звідки йдеться...; в(у)наслідок цього...; в(у) результаті...; в(у) залежності від...; в(у) зв'язку з цим; згідно з ...; відповідно до...; за таких умов...; за такої умови...; через...; в(у) такому випадку...; (а) якщо (ж)..., то це свідчить про...; вказує на...; засвідчує, що...; дає можливість...; дозволяє...; сприяє...; має значення...; якщо..., то...;
Часова співвіднесеність і порядок викладення інформації	спочатку (насамперед, у(в) першу чергу) з'ясуємо...; передусім зазначимо...; наступним кроком у дослідженні...; одночасно; в(у) той же час; тут же; поряд із цим; попередньо; раніше; вище; ще раз; знову; в(у) подальшому; в(у) наступному; по-перше; по-друге; по-третє; по-п'яте; зараз; наступними роками; останнім часом; нарешті; на завершення; насамкінець; у(в)продовж; останніми роками;
Всебічний розгляд об'єкта (з точки зору типовості, конкретності, сутності тощо)	з точки зору; в(у) цьому розумінні; взагалі; зокрема; як правило; в(у) тому числі; в основному; практично, по суті; з одного боку; ...; з іншого боку...; крім того...; крім цього...; окрім...; у (в) контексті...; за концепцією...; між іншим...; більше того...;
Зіставлення і протиставлення інформації	однак, проте; але, та, також, як..., так само...; так само, як і...; як..., так і...; не лише..., але й; порівняно; у протилежність, напротивагу, навпаки, аналогічно, також, таким же чином, з

	одного боку, з іншого боку, в(у) той же час, як; між тим, як; в(у) той час, як; разом із тим, тим паче, інакше, по-інакшому, саме так;
Виокремлення частин висловлювання	головне, зупинимося на головному, необхідно зазначити, маємо підкреслити (зазначити); слід мати на увазі (враховувати); треба врахувати; характерно, що...; лише...; виключно це...;
Доповнення або уточнення інформації	також, і, при чому, при тому, разом із тим, крім того, понад (що?), більше того, до речі, між іншим, головним чином, особливо, точніше, скоріше, йдеться про, мається на увазі, по суті, у цьому (відомому) сенсі, справа в тому, що, втім, все-таки, повернемося до теми, тим паче, що...; у(в) тому числі, у випадку, тобто, а саме; саме;
Зв’язок між попередньою та наступною інформаціями	(як) сказано,... показано,.... зазначено, ... встановлено, ... (було) одержано, ... виявлено,... знайдено,... з'ясовано, ... як свідчать дані, на підставі даних, з таблиці (діаграми) виходить, (можна) встановити, у(в)раховуючи (що), як видно з таблиці, як зазначено у таблиці (схемі), (як), (уже) у(в)казувалося вище, … зазначалося раніше, ... підкреслювалося, ... вище(нижче) наведено, вище йшлося про..., згідно з цим, відповідно до цього, у зв'язку з цим, у зв'язку з вищевикладеним, названий, останній, попередній, відповідний, вищеописаний, вищевказаний, вищезгаданий, вищенаведений, введений, виведений, доведений, класифікований, завершений, викладений, знайдений, описаний, визначений, відмічений, перерахований, ієрархізований, побудований, наведений, застосований, розглянутий, зроблений, сформульований, у(в)становлений, такий, такий самий, подібний, аналогічний, схожий, такого ж роду, подібного типу, наступний, який наведено, розглядуваний; той, що аналізується; один з них, деякі з них; більша частина, більшість; далі з'ясуємо; у такий же спосіб;
Об’єктивна оцінка інформації	природно, само собою зрозуміло, безперечно, безсумнівно, очевидно, навряд чи, начебто, у дійсності, насправді, дійсно, правда; точніше; зрозуміло..., але...; безсумнівно, але...; швидше за все, на перший погляд, врешті-решт, зрештою, дослідження показало, досвід (розрахунки, аналіз) підтвердив..., згідно з поглядами, встановлено, підраховано, можна припустити, невідомо, як відомо, загальновідомо;
Суб’єктивна оцінка інформації	думається; думаємо, що...; здається, що...; на наш погляд, за нашим переконанням, уявляється вірогідним (правомірним),

	викликає сумнів..., точка зору автора, спадає на думку, вірогідно, й(і)мовірно;
Узагальнення, висновок, підсумок	таким чином, відтак, отже, тож, у (в) цілому, коротше кажучи, у підсумку, в результаті, у кінцевому рахунку, у зв'язку з цим виходить, так що, усе це свідчить про те, що... (звідси) випливає..., є зрозумілим, що... (з цього) ясно, що..., є очевидним, що... (це) дозволяє зробити висновок..., зводиться до того, що... , свідчить про... нарешті, на завершення, сформулюємо висновок, одним словом, підбиваючи підсумки, резюмуючи;
Ілюстрація зазначеного	наприклад, так, як приклад, прикладом може слугувати, наведемо приклад, проілюструємо яскравими прикладами, розглянемо приклад, про що можна судити за...; продовжимо ілюструвати...; наведемо найяскравіший приклад...; проаналізуємо типові приклади; унаочнимо, візуалізуємо;
Введення нової інформації, у тому числі питальними та риторичними реченнями	Які основні характеристики закону? У чому полягає новизна роботи? Розглянемо такі випадки. Наведемо такі факти. Наведемо кілька нових аргументів. Зупинимося детальніше на... Приступимо до... Перейдемо до питання про... Постає (виникає) питання про... Припустімо... Досить згадати (вказати)... Основні переваги цього методу... Деякі додаткові зауваження стосуються... Кілька слів про перспективи дослідження: ...

ДОДАТОК Л

Зразок оформлення бібліографії

Під час складання списку використаних джерел та літератури необхідно дотримуватися правил оформлення бібліографічного опису джерел (ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.)

Зразки оформлення бібліографії використаних джерел представлено у таблиці:

Книги одного, двох або трьох авторів	1. Горбунова В.В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 380 с. 2. Кириченко В.В. Особистість у сучасному інформаційному суспільстві: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 245 с. 3. Котлова Л.О., Котловий С.А. Формування соціального досвіду безконфліктної поведінки в учнів професійного ліцею: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2018. 273 с. 4. Мазяр О. В. Особистісний дисонанс: системний аналіз: монографія. Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2020. 332 с.
Навчальні посібники	1. Мазяр О.В., Кириченко В.В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 189 с. 2. Психологія особистості: навчальний посібник / Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. / за заг. ред. М.М. Заброцького. 5-те вид. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 277 с.
Книги під назвою (без автора за редакцією)	1. Професійно-орієнтовані завдання з психології: навчальний посібник / за ред. О.Л. Музики. 3-тє вид., перероб. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 566 с. 2. Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Випуск 12. / за ред. Дем'янчук Ю.Ю., Портницької Н.Ф., Тичини І.М. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021.

	116 с. 3. Актуальні проблеми особистісного зростання: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 13 травня 2021 р.) / Ред. колегія: Л.О. Котлова, Г.В. Пирог / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. 210 с.
Дисертації	1. Горбунова В.В. Психологія командотворення: ціннісно-рольова парадигма: дис. … д-ра псих. наук: 19.00.05. Київ, 2014. 474 с. 2. Портницька Н.Ф. Наслідування як психологічний механізм розвитку творчих здібностей у дошкільному віці: дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Житомир, 2007. 227 с.
Автореферати дисертацій	1. Мазяр О. В. Генезис і динаміка дисонансів особистості: системний підхід : автореф. дис. … докт. псих. наук : 19.00.01 / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2021. 44 с.
Електронні ресурси	1. Гавриловська К.П. Литвак О.Й. Мотиви вибору професії студентами хелперських спеціальностей. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Т. 1, № 3. С. 108-113. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2019/part_1/22.pdf (дата звернення: 13.12.2021). 2. Котлова Л.О. Структура моральної самосвідомості особистості. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Петровича Драгоманова*. *Серія 12, Психологічні науки*. 2020. Вип. 9 (54). С. 89-97. URL: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/30770 (дата звернення: 13.12.2021). 3. Котлова Л.О., Тичина І.М., Дранківська А.П. Особливості психологічного благополуччя особистості з різними захисними механізмами. *Вчені Записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. 32 (71), № 1. С. 45-50. URL: http://psych.vernadskyjournals.in.ua/32-71-1-ua (дата звернення: 13.12.2021).
Розділ книги	1. Гавриловська К.П., Кириченко В.В., Фальковська Л.М. Репрезентація у масовій психіці образу осіб з

	інвалідністю: методологічні засади дослідження. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2019. Т. XII. Психологія творчості, вип. 26. С. 75-86. 2. Портницька Н.Ф., Портницька А.А., Савиченко О.М. Психологічне благополуччя дівчат: фактори віку та соціальної активності. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.* 2019. Т. 6. Психологія обдарованості, вип. 16. С. 215-221.
Статті з журналів та періодичних збірників	1. Гавриловська К.П., Базилюк І.І. Образ самотньої матері у свідомості осіб із різними соціальними статусами. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2018. Вип. 3, Т. 2. С. 133-139. 2. Загурська І.С., Фальковська Л.М., Дем'янчук Ю.Ю. Рефлексія тригерів гніву в підлітковому віці. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. Т.2, Випуск 1. С.18-23. 3. Кириченко В.В. Психологічний аналіз толерантності особистості до невизначеності у сучасному інформаційному суспільстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2020. Вип. 1. С. 113-118. 4. Котлова Л.О., Тичина І.М., Прокудіна В.В. Образ «чоловіка» і «жінки» у свідомості особистості різного віку (крос-культурне дослідження). *Проблеми сучасної психології.* 2021. №1 (20). С. 83-90. 5. Мазяр О.В., Недзельська Л.В. Дослідження емоційного профілю прив'язаності. *Габітус*. 2021. Випуск 21. С. 155–159. 6. Пирог Г.В., Шикирава Н.М. Особливості емпатії на різних етапах професійного становлення практичних психологів системи освіти. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 12, Психологічні науки*. 2020. Вип. 10 (55). С. 87-99. 7. Портницька Н.Ф., Савиченко О.М. Стигматизація проблем психічного здоров'я в українському та польському освітньому просторі. *Українська полоністика*. 2018. Вип. 15. С. 174-184.

	8. Klymchuk V.O., Gorbunova V.V. Prevalence of the PTSD Symptoms among Ukrainian children: a brief report on the research findings. *Проблеми політичної психології*. 2017. Вип. 6 (20). С. 162–170.
Матеріали конференцій	1. Дем'янчук Ю.Ю. Використання сторітелінгу (storytelling) у консультативній практиці. *Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінг*: тези доп. VI Всеукраїн. наук.-практ. конф. (Умань, 8-9 квітня 2021 р.). [відп. ред. В. Л. Зливков, Н. А. Харченко, С.О. Лукомська]. Умань; Київ, 2021. С. 24-27. 2. Портницька Н.Ф., Загурська І.С., Тичина І.М. Сприймання дітей з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками: теоретичний огляд. *Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика:* матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. (Умань, 10-11 квітня 2020 р.). Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. Вип. VI. С. 197-201. 3. Пирог Г.В. Теоретичний огляд соціально-психологічних особливостей користувачів соціальних мереж. *Актуальні проблеми особистісного зростання*: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 13 травня 2021 р.) / Ред. колегія: Л. О. Котлова, Г. В. Пирог / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. С. 70-72. 4. Шикирава Н.М. Особливості професійної емпатії в професійній діяльності практичного психолога. *Актуальні проблеми особистісного зростання*: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. (м. Житомир, 13 травня 2021 р.) / Ред. колегія: Л. О. Котлова, Г. В. Пирог / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2021. С. 174-176.

ДОДАТОК М

ВІДГУК
на курсову роботу
здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 053 Психологія, освітньої програми Психологія,
_____ групи денної / заочної форми навчання,
соціально-психологічного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
на тему: «_____»
з _____
(назва курсової роботи, відповідно до навчального плану)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Реєстраційний №_____ Дата здачі _____ 20__року

Обґрунтованість актуальності та новизни обраної теми, повнота визначення мети і завдань дослідження, спрямованість роботи на практичне застосування вивченого теоретичного матеріалу
_____
_____

Науково-теоретичний рівень змісту роботи, ступінь досягнення поставлених завдань у висновках
_____
_____

Ступінь самостійності проведеного дослідження, оригінальність наукового тексту _____
_____
_____

Дотримання норм оформлення роботи, наукового стилю викладення матеріалу _____
_____
_____

Рекомендована оцінка:
За університетською шкалою_____
Кількість балів за 100 бальною шкалою _____ ЄКТС _____
Висновок: _____
(курсова робота рекомендована/ не рекомендована до захисту)

Науковий керівник: _____ _____
(підпис) *(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

ДОДАТОК Н

Акт

перевірки на унікальність тексту курсової роботи здобувача вищої освіти проведений керівником

Відповідно до даних програми файл («_____», автор:_____) містить _____ унікального тексту.

Перевірку здійснив: _____

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Дата перевірки: «___» _____ 20___ р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемчук Г.І. Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи. Київ: Форум, 2000. 271 с.
2. Музика О.Л. Курсові роботи з психології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вид-во Освіта України, 2009. 104 с.
3. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навч. посібник. Київ: «Центр навчальної літератури», 2006. С. 174-184; 244-254; 263-266.
4. Освітньо-професійна програма «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Житомир. ЖДУ імені Івана Франка. 2021. URL: https://eportfolio.zu.edu.ua/media/StudyProgram/357/ke2uri.pdf (дата звернення: 08.12.2021)
5. Положення про курсову роботу здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2021. URL: https://zu.edu.ua/offic/pro_kursovu.pdf (дата звернення: 08.12.2021)
6. Правила оформлення бібліографічного опису джерел (ДСТУ 8302:2015, наказ МОН № 40 від 12.01.2017 р.).
7. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. 2019. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/053-Psykholohiya-bakalavr.28.07-1.pdf (дата звернення: 08.12.2021)

НОТАТКИ